

Voorstel aan de gemeenteraad

Toestemming wijziging Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief (HUA)

Beleidsveld	Digitalisering
Organisatieonderdeel	Informatie- en procesmanagement (IPM)
Kenmerk	34293427
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Nee, artikel 1:2 lid 2 onder i Referendumverordening
Geheim	nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Het college toestemming te verlenen voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief (HUA) conform bijgevoegd voorgenomen Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling HUA, met als belangrijkste wijziging de uittreding van het rijk, zodat de gemeente en provincie Utrecht als partners deze gemeenschappelijke regeling voortzetten.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

De gemeenteraad wordt voorgesteld toestemming te verlenen aan het college voor wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief (GR HUA) waardoor het rijk kan uittreden uit de regeling en de bestuurlijke samenwerking tussen de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht kan worden voortgezet.

Context

Aanleiding

Op 22 juni 2026 is het voorstel voor wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief (GR HUA) aan het college van B&W aangeboden, nadat deze op 8 juni was vastgesteld door het dagelijks en algemeen bestuur. Daarbij is het college gevraagd om uiterlijk begin december te laten weten of wordt ingestemd met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling.

De aanleiding voor de huidige wijziging is de uittreding van het rijk. In 1998 richtte de gemeente Utrecht samen met het Rijk een gemeenschappelijke regeling op als Regionaal Historisch Centrum (RHC), namelijk GR HUA. In 2019 kwam de provincie ook als partner bij HUA. HUA voert archiefbeheertaken uit: archiefbeheer, fysieke en digitale opslag en publiek gebruik (actief toegankelijk maken voor publiek). Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) heeft besloten uit alle RHC's te willen treden. De nieuwe Archiefwet (die in 2021 is ingediend en op 12 mei 2026 door de Eerste Kamer is goedgekeurd) geeft hier de mogelijkheid voor. De inwerkingtreding van de nieuwe wet is voorzien op 1 januari 2027 en daarmee ook de uittreding van OCW uit alle RHC's. Dat betekent voor de gemeente Utrecht dat de huidige samenwerking na de uittreding van OCW gaat wijzigen: alleen de gemeente en de provincie gaan in de GR HUA als deelnemers door. OCW is dan geen deelnemer of mede-eigenaar meer, maar delegeert haar regionale rijksarchieftaken aan HUA en stelt financiering hiervoor beschikbaar via een SPecifieke UitKering (SPUK). De nieuwe samenwerking moet op 1 januari 2027 werkend zijn, en daarvoor moet deze regeling aangepast worden.

Processtappen wijziging

Het wijzigen van een gemeenschappelijke regeling gaat in twee stappen. Bij gemeenten gaat dit als volgt: eerst vragen alle deelnemende colleges hun controlerend orgaan om zienswijze op het ontwerpwijzigingsbesluit. Deze zienswijze neemt het college vervolgens mee in zijn besluit om wel of niet in te stemmen met het ontwerpwijzigingsbesluit. Vervolgens stelt de gemeenschappelijke regeling een definitief wijzigingsbesluit op waar het college mee kan instemmen als het toestemming heeft gekregen van haar controlerend orgaan.

Op basis van de reacties en zienswijzen van de provincie en de gemeente op het ontwerp Wijzigingsbesluit GR HUA is het voorgenomen wijzigingsbesluit niet gewijzigd. De provincie heeft geen zienswijze ingediend en de zienswijze van de raad was gericht op randvoorwaarden en behoefte geen aanpassing van de tekst zoals deze nu voorligt. De raad gaf HUA mee om goed rekening te houden met de belangen van de gemeente en de provincie in de governance van de nieuwe samenwerking vanaf 2027, het behouden van voldoende reserves en het houden van een lichte evaluatie na drie jaar over de samenwerking binnen de GR. Het algemeen bestuur van HUA heeft op 11 juni met deze voorwaarden ingestemd. De aangepaste tekst voldoet aan de vereisten van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Daarmee is het voorgenomen wijzigingsbesluit niet in strijd met het recht of met het algemeen belang.

Het college kan zich vinden in de voorgestelde wijziging van de GR HUA en vraagt met dit voorstel om toestemming van de gemeenteraad.

Juridische context

Conform artikel 37 van de GR HUA stelt het bestuur aan alle deelnemers voor om de GR HUA te wijzigen. Voor wijziging van een GR heeft het college op grond van artikel 1, vierde en vijfde lid, van de Wgr toestemming nodig van de raad. Gedeeltelijke toestemming of het amenderen van het wijzigingsbesluit zijn niet mogelijk. Ook het verbinden van voorwaarden aan de toestemming is niet mogelijk. De raad beslist uitsluitend over de vraag of toestemming wordt verleend of niet. Volgens de Wgr kan de raad deze toestemming alleen weigeren op grond van strijd met het recht of strijd met het algemeen belang.

Beslistermijn

Het bestuur van HUA heeft verzocht om uiterlijk begin december kenbaar te maken of gemeente Utrecht instemt met de voorgenen wijziging van de GR HUA.

Beoogd effect

Na doorvoering van de voorgestelde wijzigingen uit het voorgenomen Wijzigingsbesluit GR HUA zullen de provincie en de gemeente samen verder gaan als bestuurders van de GR.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

- De raad heeft op 29 januari 2026 een zienswijze over de ontwerp wijziging van GR HUA ingediend bij het college, zie [Raadsvoorstel Zienswijze ontwerp wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief \(HUA\)](#)
- De raad heeft op 12 december 2024 een zienswijze gegeven op tussentijdse wijziging van GR HUA om te kunnen voldoen aan de nieuwe Wgr, zie [Raadsvoorstel Wijzigen gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief \(HUA\)](#), en hiervoor toestemming verleend op 12 juni 2025, [Raadsvoorstel Toestemming wijziging gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief](#).
- De raad heeft verschillende brieven over de uittreding en afspraken met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gehad, waarvan de laatste op 10 maart 2026 was: [Raadsbrief Update Vaststelling uittreedplan gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief \(HUA\)](#)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Het college toestemming te verlenen voor het wijzigen van de GR HUA conform bijgevoegd voorgenomen Wijzigingsbesluit GR HUA, met als belangrijkste wijziging de uittreding van het rijk, zodat de gemeente en provincie Utrecht als partners deze gemeenschappelijke regeling voortzetten.
Argumenten	
1.1	Er is geen strijd met het recht of met het algemeen belang. Voor wijziging van een GR heeft het college op grond van artikel 1, vierde en vijfde lid, Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) toestemming nodig van de raad. Volgens de Wgr kan de raad deze toestemming alleen weigeren wegens strijd met het recht of het algemeen belang. De raad heeft op 29 januari 2026 een positieve zienswijze ingediend, met enkele randvoorwaarden. Het college heeft deze meegenomen in de reactie richting HUA. Gedeputeerde Staten hebben geen zienswijze ingediend. Op basis van de reacties en zienswijzen van de deelnemende partijen is het wijzigingsbesluit niet gewijzigd. Het algemeen bestuur van HUA heeft op 8 juni in zijn reactie op deze randvoorwaarden aangegeven dat de belangen zijn geborgd via de bestaande instrumenten, dat de 10% algemene reserves worden gehanteerd en dat er over drie jaar een lichte evaluatie zal plaatsvinden. Daarmee zijn de randvoorwaarden ingevuld. Het college kan zich vinden in de gewijzigde GR en heeft hiermee in principe ingestemd om de volgende redenen: • De wijziging van de gemeenschappelijke regeling is een gevolg van de uittreding van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Met de uittreding van OCW verandert de samenstelling van de deelnemers aan de GR HUA. De regeling is hierop aangepast door de bepalingen die betrekking hebben op OCW te laten vervallen en de governance,

	bevoegdheidsverdeling en financiële afspraken in overeenstemming te brengen met de nieuwe situatie waarin uitsluitend de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht deelnemen. De wijziging waarborgt de continuïteit van Het Utrechts Archief. Door de gemeenschappelijke regeling aan te passen aan de gewijzigde deelnemersstructuur blijft de bestuurlijke en organisatorische basis van HUA actueel. Daarmee kan de organisatie haar wettelijke en overeengekomen taken op het gebied van archiefbeheer, dienstverlening en cultureel erfgoed blijven uitvoeren. De tekst voldoet aan de vereisten van de Wgr. Daarmee is het voorgenomen wijzigingsbesluit niet in strijd met het recht of met het algemeen belang. Zie voor de eerdere argumentatie het vorige raadsvoorstel bij de zienswijzeronde op 29 januari 2026.
Kanttekening	
1.1	<u>De risico's rondom de bedrijfsvoering van HUA worden voor de gemeente en de provincie groter door het uittreden van het rijk.</u> De risicoverdeling als partners was voorheen 41% (rijk), 48% (gemeente), en 11% (provincie). Door de uittreding van het rijk is de nieuwe risicoverdeling per 1 jan 2027: 84% (gemeente) en 16% (provincie). Het totale jaarlijkse budget van HUA is ongeveer 10 miljoen. Het rijk blijft de jaarlijkse bijdrage van net iets meer dan drie miljoen leveren in de vorm van een Specifieke Uitkering (SPUK) voor het beheer van de rijksarchieven die bij HUA blijven liggen, maar draagt niet langer automatisch bij als bedrijfsvoeringsrisico's zich daadwerkelijk voordoen. Om deze risico's voor de gemeente en de provincie acceptabel te houden is een drietrapsraket ter mitigatie ingericht: 1. De uittredingsafspraken met het ministerie zijn reeds afzonderlijk geregeld in het uittreedplan dat is vastgesteld, zie Raadsbrief Update Vaststelling uittreedplan gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA). 2. In een landelijk bestuursconvenant tussen het ministerie en de elf RHC's, waaronder HUA, die op 5 oktober 2026 wordt getekend, zijn procesafspraken opgenomen. Mochten bedrijfsrisico's binnen HUA zich daadwerkelijk voordoen, dan kan het gesprek met het ministerie hierover gevoerd worden. 3. HUA houdt minimaal 10% reserves aan om toekomstige ontwikkelingen goed het hoofd te kunnen bieden. Pas als deze drie mitigatiemaatregelen onvoldoende blijken, komen de gemeente en de provincie in beeld om de dan nog eventueel resterende effecten af te dekken. Dit is inherent aan partner zijn in een gemeenschappelijke regeling.

Financiën

Dit voorstel voor wijziging van de GR HUA heeft in principe geen financiële consequenties voor de jaarlijkse bijdrage van gemeente, maar wel voor het (bedrijfsvoerings)risicoprofiel van de provincie en gemeente als achterblijvende partners. Om deze risico's voor de gemeente en de provincie acceptabel te houden is een drietrapsraket ter mitigatie ingericht. Zie hiervoor de bovenstaande kanttekening. Pas als deze drie mitigatiemaatregelen onvoldoende blijken, komen de gemeente en de provincie in beeld om de dan nog eventueel resterende effecten af te dekken. Dit is inherent aan partner zijn in een gemeenschappelijke regeling.

Vervolg

Na toestemming van de raad kan het college een definitief besluit nemen om in te stemmen met de wijziging van de GR HUA. De wijziging van de GR komt tot stand indien alle deelnemers hebben ingestemd met het voorgenomen wijzigingsbesluit.

Samen stad maken (voorheen: Participatie)

‘Gemeente aan zet’ is van toepassing, er is niet samengewerkt met Utrechters voor dit voorstel.

Communicatie

Het dagelijks bestuur van HUA wordt door het college geïnformeerd over de besluitvorming. De gewijzigde GR wordt gepubliceerd op overheid.nl door de provincie.

(Niet)Referendabel

Dit raadsbesluit is niet referendabel op grond van de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht, omdat het een raadsbesluit betreft over stukken van een Gemeenschappelijke Regeling (artikel 1:2, tweede lid onder i van de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling HUA

Bijlagen informatief

- Verzoek DB HUA aan college voor definitief wijzigingsbesluit GR Het Utrechts Archief